

STEM-ПІДХІД: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ У ДИЗАЙН-ОСВІТІ

Мета – окреслити предметне поле STEM-підходу у дизайн-освіті. **Методологія** дослідження. Застосовано компаративістський метод до порівняння "мистецької" парадигми дизайн освіти та її розуміння як художньо-технічного проектування з врахуванням науково обґрунтованої інженерної практики. **Наукова новизна.** Дослідження розвиває наукові підходи до концептуального розуміння дизайн-освіти, а відтак до моделювання освітньої програми підготовки дизайнерів, що відрізняється від тих, що застосовуються на сучасному етапі. Обґрунтовано інтерпретації у дизайн-освіті основних концептів STEM-підходу і доведено методологічну доцільність застосування його у дизайн-освіті України. **Висновки.** Пропозиція STEM-підходу як інноваційного на всіх рівнях освітньої практики є актуальною для подолання певних наукових та освітніх суперечностей, пов'язаних із домінуванням "мистецької" парадигми у підготовці дизайнерів. Основні концепти, запропоновані у STEM-підході, такі як інженерія, наука, технологія, математика, є на концептуальному рівні обґрунтованими у системних наукових дослідженнях вітчизняних вчених і можуть слугувати теоретико-методологічним підґрунтям подальшого розвитку STEM-підходу у практиці дизайн-освіти.

Ключові слова: STEM-підхід, дизайн, освіта, художньо-технічне проектування.

Цивин Михаил Наумович, кандидат технических наук, доцент, профессор кафедры дизайна Института рекламы

STEM-подход: интерпретация в дизайн-образовании

Цель работы – определить предметное поле STEM-подхода в дизайн-образовании. **Методология исследования.** В работе применен компаративистский метод для сравнения "художественной" парадигмы дизайн-образования и его понимания как художественно-технического проектирования с учетом научно обоснованной инженерной практики. **Научная новизна.** Проведенное исследование развивает научные подходы к концептуальному пониманию дизайн-образования, а следовательно – и к моделированию образовательной программы подготовки дизайнеров, отличающиеся от применяемых на современном этапе. Обоснованы интерпретации в дизайн-образовании основных концептов STEM-подхода и доказана методологическая целесообразность применения его в дизайн-образовании Украины. **Выводы.** Предложение STEM-подхода как инновационного на всех уровнях образовательной практики является актуальным для преодоления определенных научных и образовательных противоречий, связанных с доминированием "художественной" парадигмы в подготовке дизайнеров. Основные концепты, предложенные в STEM-подходе, такие как инженерия, наука, технология, математика, есть на концептуальном уровне обоснованными в системных научных исследованиях отечественных ученых и могут служить теоретико-методологическим основанием дальнейшего развития STEM-подхода в практике дизайн-образования.

Ключевые слова: STEM-подход, дизайн, образование, художественно-техническое проектирование.

Tsyvin Michael, Ph.D., Associate Professor, Design Department, Institute of Advertising

STEM-approach: interpretation in design education

The purpose of the article is to define the subject field of the STEM-approach in design education. **Methodology.** A comparative method is used to compare the "artistic" paradigm of design education and its understanding as an artistic and technical design taking into account scientifically sound engineering practice. **Scientific novelty.** The conducted research develops scientific approaches to the conceptual understanding of design education, and consequently – to the modeling of the educational design training program, which differs from those used at the present stage. The interpretations in the design education of the main concepts of the STEM-approach are substantiated, and the methodological suitability of its application in the design education of Ukraine is proved. **Conclusions.** The proposal of the STEM-approach as innovative at all levels of educational practice is relevant for overcoming certain scientific and educational contradictions associated with the dominance of the "artistic" paradigm in the training of designers. The basic concepts proposed in the STEM-approach, such as engineering, science, technology, mathematics, are at the conceptual level grounded in system scientific research of domestic scientists and can serve as a theoretical and methodological basis for further development of the STEM-approach in design-education practice.

Key words: STEM-approach, design education

Актуальність теми дослідження. Розвиток терміносистеми вітчизняного освітнього простору у напрямі появи іншомовних термінів, семантична структура яких не завжди відображає характеристики і властивості позначуваного об'єкта, є прикметою сьогодення. Увійшов до обігу у педагогічному середовищі й став актуальним у освітньому просторі акронім STEM (Science, Technology, Engineering, Math, або Наука, Технологія, Інженерія, Математика) та похідні від нього STEAM, STREM та ін. Долаючи семантичні й мовні бар'єри, педагогічна спільнота активно реагує на нові терміни, організовуючи круглі столи, конференції, обговорення, утворюючи формальні та неформальні групи для спілкування, розглядаючи інноваційні перспективи національної освіти при впровадженні STEM та гендерні аспекти STEM-освіти. STEM-підхід визнано актуальним на державному рівні, що проявилось у Наказі МОН України від 29.02.2016 № 188 про утворення робочої групи з питань впровадження STEM-освіти в Україні.

Безперечною є необхідність оновлення підходів до сучасної освіти, розвиток її інноваційної складової, спрямованої на критичне мислення, на інженерні та конструкторські підходи, які ґрунтуються на наукових дослідженнях і математичних розрахунках, що, власне і закладено у акронімі STEM. Фактично це підхід, який, відповідно до зазначених концептів, кілька десятиліть тому мав назву "науково-технічна творчість" і, безперечно, не є новим методологічним підходом до навчання та виховання для вітчизняної педагогічної науки і практики, а, швидше, добре забутим "старим". З метою уникнути технократичності та засвідчити у явному виді творчу компоненту процесів у STEM-проектах, у середі-

ну акроніма було додано мистецьку складову – А (Art), внаслідок чого утворився STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Math) – підхід, сутність якого фундатор цієї освітньої ініціативи Д.Якман позначила як "...наука і техніка, які інтерпретуються шляхом інжинірингу і мистецтва і всі вони ґрунтуються на елементах математики" [1].

Актуальність STEM-підходу до навчання не викликає сумнівів, однак проблема бачиться нами не з точки зору внесення мистецької компоненти до техніко-технологічних, наукових і математичних проєктів та підходів, а навпаки – інтеграції до мистецької освіти (такою в Україні вважається, зокрема, і дизайн-освіта) зазначених STEM-компонент. Власне, інтерпретації потребує зміст концептів STEM-підходу до змісту дизайн-освіти в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Введення до наукового обігу і до практичної діяльності освітніх закладів STEM/STEAM-підходів спонукає дослідників до розгляду різних аспектів їх впровадження та розвитку. Так, у праці О.Барна і Н.Білик [2] висвітлено етапи реалізації напряму STEM у системі загальної середньої освіти, яку пропонується здійснювати через певну інтеграцію традиційних навчальних предметів і курсів математики, фізики, хімії, біології, географії, астрономії, технології на кожному з етапів навчання. Н.Весела [3] пропонує створити національну політику STEM-освіти, запровадити пошуково-дослідницькі підходи при викладанні навчальних дисциплін і розробити стандарти STEM-орієнтованого освітнього контенту. Аналізуючи стан та напрями розвитку STEM-освіти О.Кузьменко [6] робить висновок, що STEM-освіта – це сучасний освітній феномен, що означає підвищення якості розуміння студентами дисциплін, що відносяться до науки, технології, інженерії та математики, мета якої – підготовка студентів до ефективних змін для вирішення нових завдань та проблем (в тому числі через поліпшення навичок високоорганізованого мислення) і розвиток компетенції в STEM-освіті, тобто розвиток STEM-грамотності.

Визнаючи STEM/STEAM перспективними формами інноваційної освіти, педагоги застерігають: "... щоб ми не перетворили STEAM на чергову профанацію ... Така освіта – це засіб, інструмент для досягнення мети, а не тренд, який повинен бути скрізь і всюди" [10].

Згадані та інші наукові дослідження є принципово важливими для вироблення концептуальних та методологічних підходів до розуміння міжпредметної інтеграції концептів STEM-підходу у цілісну систему в навчально-виховному процесі закладів освіти всіх рівнів. Такого ж виявлення концептуальних і методологічних підходів потребує і застосування STEM-концептів у дизайн-освіті.

Мета дослідження – окреслити предметне поле STEM-підходу у дизайн-освіті.

Виклад основного матеріалу. У предметних дослідженнях сутності й змісту дизайн-освіти акцентується на тому, що сфера дизайнерської діяльності є мистецьким явищем, а концепція дизайн-освіти в Україні спрямована на різнобічну підготовку фахівця, який має вирішувати проблеми гармонізації предметного середовища життєдіяльності людини [5].

Так, у праці О.Фурса [14], у процесуальній моделі ступеневої підготовки майбутнього дизайнера у мистецькому навчальному комплексі інноваційного типу, змістом дизайнерської освіти визначено засвоєння системи знань з художнього мистецтва.

Слід зазначити, що на "інженерну" складову дизайн-освіти також звертається увага дослідниці й зазначається, що "інженерна" складова змісту дизайнерської освіти, залежно від об'єкта проєктування, визначається переважно розрахунковим чи винахідницьким, конструкторським чи технологічним характером, може бути представлена загальним, конкретним, спеціальним інженерним знанням або містити тільки його основи – технічні і мистецькі знання й уміння.

Однак, у вітчизняному науковому дискурсі та освітньому просторі "мистецька" парадигма дизайн-освіти бачиться домінуючою, про що свідчать і навчальні плани підготовки фахівців, і паспорт наукової спеціальності 17.00.07 – Дизайн, у якому формула спеціальності представлена таким чином:

Дизайн – одна з теоретичних галузей мистецтвознавства (- виділено нами М.Ц), висвітлює соціально-культурні, композиційно-художні та технологічні закономірності формування гармонійного, естетично досконалого предметного середовища життєдіяльності людини, створення мистецьких об'єктів матеріальної культури, промислових виробів і творів дизайн-графіки.

Разом з тим, у дослідженнях [4 та ін.] конкретизуються підходи до розуміння дизайну і визначається що дизайн означає творчу проєктно-художню діяльність, пов'язану з проєктуванням предметного світу, метою якої є формування гармонійного предметного середовища, яке задовольняє потреби людини, а також наголошується на такій його складовій як науково обґрунтована інженерна практика.

Відповідно до обраної точки зору на дизайн (дизайн – це мистецтво або дизайн – специфічний вид проєктної діяльності, що об'єднує художньо-предметне мистецтво і науково обґрунтовану інженерну практику), добирається зміст навчання у цій освітній галузі, у якому перелік дисциплін формується відповідно до обраного підходу. Чинна парадигма – у освітньому просторі "дизайн – це мистецтво", а у науковій спеціальності – "дизайн – це галузь мистецтвознавства" – впливає на структурування змісту освіти, яке відбувається, виходячи з "мистецької парадигми" дизайн-освіти, що є, безперечно, доцільним і правильним з точки зору узгодження формул освітньої та наукової спеціальностей.

Однак, об'єктивна реальність свідчить, що дизайн – це не тільки творчий задум, малюнок, візерунок, мистецтво композиції, витвір мистецтва, а й художньо-технічне проєктування, з кресленнями, розрахунками, побудовою конструкцій та їх елементів. При чому, у визначенні "художньо-технічне" обидві складові є не тільки рівноправними – у багатьох випадках технічна (технологічна, конструкторська) є домінуючою.

Для дизайну характерний органічний зв'язок технічної творчості з художньою, що визначає особливості формотворення всього предметного середовища, отже дизайн, як сфера комплексної, багаторівневої за функціями наукової та проєктно-художньої творчості, тісно пов'язана з науково-технічним прогресом, із розвитком найсучасніших технологій і матеріалів.

Розмірковуючи над теоретичними основами і специфікою дизайн-проєктування, дослідники наголошують [9], що його успішність залежить не тільки від суб'єктивних якостей дизайнера (його уяв

лення, художнього смаку), а й від проектного мислення, яке інтегрує в собі інженерно-технічну та художню творчість, складається з художнього та інженерного мислення і інтегрує природничі, технічні та гуманітарні знання.

До складової проектного мислення входить конструювання як процес створення дизайнером певного об'єкта, визначення його форми, розмірів, взаємного розташування і параметрів частин та елементів конструкції об'єкта, способу їх з'єднання, вибору матеріалів окремих елементів та розробки конструкторської документації.

У реальній діяльності, пов'язаній, приміром, із дизайном приміщення, це- 3D-візуалізація, плани, креслення, добір меблів, освітлення. Якщо йдеться про ландшафтний дизайн – це особливості земельної ділянки, планування та облаштування газонів, водойм, патіо, установка малих архітектурних форм, дренаж ділянки та її автоматичний полив, вирішення проблем розташування із сусідніми ділянками, тобто сполучення точної науки проектування із мистецтвом і талантом створення неповторного дизайну для клієнта [15].

При чому, дизайн-проект включає не тільки ескізу частину, яка враховує всі побажання замовника, а й будівельну складову та оцінку вартості запропонованого проекту. На таку "прагматичну" складову дизайну яє культурно-мистецького явища вказують дослідники [11], зазначаючи, що дизайн сьогодні є і економічним, ринковим явищем, функція дизайну виражається в моделюванні конкурентних ситуацій, передбачає ряд рішень – залежно від вимог споживчого ринку і можливостей замовника, у створенні для цих ситуацій товарів і послуг, що мають цінові й споживчі переваги, які враховують соціально-культурний та економічний рівень життя людей та їх прибутки.

Досліджуючи проблему професійного добору дизайнерів, З.Макар [7] наголошує на складності самої професії дизайнера, яка інтегрує в собі наукове та інженерно-технічне знання із здатністю художньо-образної інтерпретації проектних ситуацій. Структуруючи зміст освіти дизайнера, дослідник доводить гіпотезу про те, що дизайнер повинен в основному циклі фундаментальних і професійних дисциплін здобути відповідні знання та уміння (при вивченні інженерно-технічних дисциплін) в межах чіткого розуміння процесу конструювання та проектування, основ технологічної обробки матеріалів, прикладної механіки, декоративно-захисних покриттів, нарисної геометрії, основ організації виробництва, і робить висновок, що сучасний дизайнер має бути всебічно підготовленим фахівцем, який поєднує в своєму професійно-художньому чутті знання з інженерно-технічної галузі.

У діяльності дизайнера взаємозв'язок наукового підходу до вимог проектування об'єкта й художня творчість утворюють дизайнерську діяльність у самостійну і специфічну сферу художньої творчості, а проектування виробів – в колективну творчість виробників, інженерів, дизайнерів та багатьох інших спеціалістів.

У праці В.Прусак [11] поміж складових підготовки дизайнера визначено інженерно-технічну та технологічну компоненти – засвоєння техніки та принципів конструювання, технологія матеріалів та виробництва речей, обладнання та допоміжний інструментарій, чинні стандарти і технічні умови на виробі; організаційно-технічну компоненту – оволодіння принципами і прийомами збирання, систематизації та використання інформації й проведення дослідницької діяльності зі спеціальності, організаційно-управлінські та економічні аспекти роботи підприємств, різних видів діяльності, проектно-конструкторських організацій, питання безпеки життєдіяльності.

Розглянуті системні дослідження З.Макар і В.Прусак фактично по кожному із STEM-концептів ілюструють результат STEM-підходу до моделювання освітньої програми підготовки дизайнерів.

Саме таке STEM-розуміння, відповідне результатам досліджень у галузі сучасної педагогіки та STEM-підходу як інноваційному напрямку в сучасній освіті, представлено, зокрема, на сайті "Львівської політехніки" [8]. Поміж завдань діяльності майбутнього фахівця для різних профілів підготовки виділимо ті, що вкладаються в основні концепти STEM. Зазначено, що бакалавр за спеціальністю "Дизайн":

- готує вихідні дані для складання технічних завдань на проектування дизайн-об'єктів в галузях графічного дизайну й дизайну середовища, та приймає участь у складанні технічного завдання;
- виконує розрахунково-графічну частину з усіх розділів проектування об'єктів дизайну;
- організовує (здійснює) аналіз передпроектної ситуації, здійснює фотофіксацію, збір і систематизацію додаткових матеріалів, перевіряє наявність маркетингових досліджень. Формує пакет документів, які містять необхідну інформацію для організації дизайн-процесу;
- координує дію інженерних підструктур, які беруть участь у проектуванні, веде облікову, звітну документацію;
- засобами комп'ютерного забезпечення створює ескізи та віртуальну інформаційну модель будь-якого дизайн-об'єкту (двовимірні об'єкти засобами Adobe PhotoShop, Adobe Illustrator, Corel Draw тощо) та дизайну середовища (тривимірні об'єкти засобами ArchiCAD, SketchUp Pro, AvtoCAD, MarbaCAD, 3ds MAX), виконує на основі вказаного комп'ютерного забезпечення основні робочі креслення і види дизайн-об'єктів, розробляє окремі вузли та конструктивні деталі;
- готує демонстраційні та рекламні матеріали для презентації результатів дизайнерського проектування;
- бере участь у складанні завдань на проектування для інженерів-сумісників та співпрацює з ними, узгоджує проектні рішення з замовниками та суміжниками, отримує експертизу державних органів нагляду, проводить аналіз, контроль і оцінку якості виконаних проектних робіт;
- організовує роботу над груповим проектом за допомогою сучасних технічних і програмних засобів дизайнерського проектування, здійснює операції у мультимедійному просторі фірми, Інтернеті, використовуючи текстові, графічні та HTML-редактори.

Наукова новизна. Дослідження розвиває наукові підходи до концептуального розуміння дизайн-освіти, а відтак – і до моделювання освітньої програми підготовки дизайнерів, зорієнтованої на врахування інженерної складової у практичній професійній діяльності дизайнера. Обґрунтовано інтер-

претації у дизайн-освіті основних концептів STEM-підходу і доведено методологічну доцільність застосування його у дизайн-освіті України.

Висновки. Пропозиція STEM-підходу, як інноваційного на всіх рівнях освітньої практики, є актуальною для подолання певних наукових та освітніх суперечностей, пов'язаних із домінуванням "мистецької" парадигми у підготовці дизайнерів.

Основні концепти, запропоновані у STEM-підході, такі як інженерія, наука, технологія, математика, є на концептуальному рівні обґрунтованими у системних наукових дослідженнях вітчизняних вчених і можуть слугувати теоретико-методологічним підґрунтям подальшого розвитку STEM-підходу у теорії й практиці дизайн-освіти.

Література

1. STEAM is EASY and FUN to be a part of! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://steamedu.com>.
2. Барна О. В., Балик Н.Р. Впровадження STEM-освіти у навчальних закладах: етапи та моделі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/bitstream/123456789/4559/1/Barna.pdf>.
3. Весела Н. О. STEM-освіта як перспективна форма інноваційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/bitstream/123456789/4567/1/01_%20Vesela.
4. Вітчінкіна К. О. Обґрунтування дизайну одягу як творчої проектно-художньої діяльності / К. О. Вітчінкіна, В. І. Тимошевський // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура. – 2011. – № 4. – С. 11-13.
5. Камінська А. В. Проблеми і перспективи розвитку дизайн-освіти в Україні / А. В. Камінська // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2013. – № 10(1). – С. 25-30.
6. Кузьменко О. Сутність та напрямки розвитку stem-освіти [Електронний ресурс] / О. Кузьменко // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2016. – Вип. 9 (3). – С. 188-190
7. Макар З. Ю. Формування професійних вмінь молодших спеціалістів-дизайнерів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Макар Зіновій Юліянович ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2015. – 20 с.
8. Напрямок підготовки 6.020207 "Дизайн" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edu.lp.edu.ua/napryamy/6020207-dyzayn>.
9. Овчинникова Р. Ю. Дизайн-проектирование: теоретические основания и специфика // Омский научный вестник. -2012.-№1(105).-С.267-270.
10. Освіта навпаки, або Першопрохідці-STEM [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedpresa.ua/>.
11. Прусак В.Ф. Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / В.Ф.Прусак; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М.Коцюбинського. – Вінниця, 2006. – 20 с.
12. Сьомкін В. Дизайн як культуруотворююча категорія/ В.Сьомкін // Сучасне мистецтво. – 2015. – Вип. 11. – С. 225-229.
13. Терещенко С. А. Роль і місце навчання промислового дизайну в системі освіти / С. А. Терещенко // Наукові записки. Серія: Педагогічні та історичні науки / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 118. – С. 220-225.
14. Фурса О.О.Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): автореф... дис. докт. пед. наук: 13.00.01/О.О.Фурса; Житомирський держ. Ун-т імені Івана Франка.-Житомир, 2014. – 44 с.
15. Шишка Р. Б. Поняття та характеристика договору про проведення ландшафтно-дизайнерських робіт/ Р. Б. Шишка // Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2014. – Вип. 1. – С. 184-188.
16. Шульгіна В.. Рябінко С. Творча діяльність особистості у системі мистецької освіти України: європейський контекст. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2017.№ 1. К.: Міленіум. С. 80-85

References

1. STEAM is EASY and FUN to be a part of! Retrieved from <https://steamedu.com>
2. Barna, O. V., & Balyk, N.R. Implementation of STEM-education in educational institutions: stages and models. Retrieved from <http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/bitstream/123456789/4559/1/Barna.pdf>
3. Vesela, N. O. STEM-education as a promising form of innovation education in Ukraine. Retrieved from http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/bitstream/123456789/4567/1/01_%20Vesela.pdf
4. Vitchynkina, K. O., & Tymoshevsjkyj, V. I.(2011). Justification of the design of clothing as a creative design and artistic activity. Visnyk Kharkivs'koho derzhavnoho akademiji dyzajnu i mystectv. Mystectvoznnavstvo. Arkhytektura, 4, 11-13 [in Ukrainian].
5. Kaminsjka, A. V.(2013). Problems and perspectives of development of design education in Ukraine. Visnyk Lughans'koghoho nacional'noghoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagoghichni nauky, 10(1), 25-30[in Ukrainian].
6. Kuzjmenko, O.(2016). Essence and directions of development of stem – education. Naukovi zapysky [Kirovogh'rads'koghoho derzhavnoghoho pedagoghichnogho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]. Problemy metodyky fizyko-matematychnoji i tekhnologhichnoj osvity, 9 (3), 188-190 [in Ukrainian].
7. Makar Z. Ju.(2015). Formation of professional skills of junior specialist-designers in the process of professional training. Extended abstract of candidate's thesis.Vinnycja: Vinnyc. derzh. ped. un-t im. M. Kocjubyns'koghoho [in Ukrainian].
8. Direction of preparation 6.020207 "Design" Retrieved from <http://edu.lp.edu.ua/napryamy/6020207-dyzayn>
9. Ovchinnikova, R. Yu. (2012). Design-design: theoretical grounds and specificity. Omskiy nauchnyy vestnik,1(105),267-270 [in Russian].
10. Education on the contrary, or Pioneering-STEM Retrieved from <http://pedpresa.ua/>.
11. Prusak, V.F. (2006). Organizational-pedagogical bases of training of future designers in higher educational institutions of Ukraine. Extended abstract of candidate's thesis.Vinnycja: Vinnyc. derzh. ped. un-t im. M. Kocjubyns'koghoho [in Ukrainian].
12. Sjomkin, V.(2015). Design as a culture-generating category / В. Сьомкін // Suchasne mystectvo,11, 225-229 [in Ukrainian].

13. Tereshhenko, S. A. (2014). The role and place of studying industrial design in the education system. *Naukovi zapysky. Serija: Pedagogichni ta istorichni nauky. M-vo osvity i nauky Ukrainy, Nac. ped. un-t im. M.P. Draghomanova*, 118, 220-225 [in Ukrainian].
14. Fursa, O.O. (2014). Trends in the development of design education in Ukraine (second half of the XX – beginning of the XXI century). Doctor's thesis. Zhytomyr: Zhytomyrskyj derzh. Un-t imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
15. Shyshka, R. B. (2014). Concept and characteristic of the contract on carrying out of landscape design works. *Mizhnarodnyj jurydychnyj visnyk: zbirnyk naukovykh pracj Nacionaljnogho universytetu derzhavnoj podatkovoji sluzhby Ukrainy*, 1, 184-188 [in Ukrainian].
16. Shulgina, V. Ryabinko, S. (2017). Creative Personality Activity in the System of Artistic Education of Ukraine: European Context. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv Kyiv: Millennium*, 1, 80-85 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.12.2017 р.

УДК 793.3

Шаповал Олена Віталіївна
кандидат мистецтвознавства,
заслужений діяч мистецтв України,
Київський національний університет театру,
кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ БАЛЕТМЕЙСТЕРА-ПОСТАНОВНИКА В ІСТОРИКО-АНАЛІТИЧНОМУ АСПЕКТІ

Мета дослідження – розкриття ролі та значення мистецтва балетмейстера-постановника як рушійної сили розвитку світової хореографічної культури. **Методологія** дослідження спирається на загальнонаукові методи аналізу і синтезу, а також історико-порівняльний, аналітичний та культурологічний. **Наукова новизна**. В історичному контексті еволюції хореографічного мистецтва, поступу й оновлення хореографії, розвитку балетного мистецтва загалом та балетного театру зокрема простежено значення мистецтва балетмейстера-постановника як провідної галузі. **Висновки**. Балетний театр – це синтетичне мистецтво створення візуально-музичних образів. Але синтез у балетному мистецтві досягається лише завдяки неординарності художнього мислення та широкому світогляду балетмейстера-постановника. Нові тенденції і художні течії передусім народжувалися в роботах хореографів-практиків, а вже потім з'являлися теоретичні обґрунтування та декларації новітніх естетичних принципів. Від мистецтва балетмейстера-постановника залежить розвиток усіх жанрів хореографічної культури, а також збагачення танцювальних форм і виразових засобів балету.

Ключові слова: хореографічна культура, балетний театр, мистецтво балетмейстера-постановника, історичний контекст.

Шаповал Елена Витальевна, кандидат искусствоведения, заслуженный деятель искусств Украины, преподаватель кафедры организации театрального дела им. И.Д. Безгина Киевского национального университета театра, кино и телевидения им. И.К. Карпенко-Карого

Теоретические проблемы изучения творчества балетмейстера-постановщика в историко-аналитическом аспекте

Цель работы – раскрыть роль и значение искусства балетмейстера-постановщика как движущей силы развития мировой хореографической культуры. **Методология** исследования опирается на общенаучные методы анализа и синтеза, а также историко-сравнительный, аналитический и культурологический. **Научная новизна**. В историческом контексте эволюции хореографического искусства, развития и обновления хореографии, развития балетного искусства в целом и балетного театра в частности прослежено значение искусства балетмейстера-постановщика, как определяющей отрасли. **Выводы**. Балетный театр – это синтетическое искусство создания визуально-музыкальных образов. Но синтез в балетном искусстве достигается только благодаря неординарности художественного мышления и широкому мировоззрению балетмейстера-постановщика. Новые тенденции и художественные течения прежде всего рождались в работах хореографов-практиков, а потом появлялись теоретические обоснования и декларации новейших эстетических принципов. От искусства балетмейстера-постановщика зависит развитие всех жанров хореографической культуры, а также обогащение танцевальных форм и выразительных средств балета.

Ключевые слова: хореографическая культура, балетный театр, искусство балетмейстера-постановщика.

Shapoval Olena, Ph.D. of Philosophy, Lecturer of I.D. Bezgin Theatrical Affairs Department, Kyiv National I. K. Karpenko-Kary Theatre, Cinema, and Television University

Theoretical problems of studying the choreographer-director work in the historical and analytical aspect

The purpose of the article is to reveal the role and significance of the art of the directing choreographer as the driving force behind the development of the world choreographic culture. The **methodology** of the research is based on the general scientific analysis and synthesis methods as means for identifying the conceptual aspect of the choreographer-director art historical development in the process of mastering art studies, cultural literature, namely, historical-comparative and cultural-logical. **Scientific novelty**. In the historical context of the choreographic art evolution, the progress and the update of choreography, the development of ballet art in general, and ballet theater in particular, the